

**Πρόσβαση σε πειθαρχικούς φακέλους και προστασία προσωπικών δεδομένων
(Γνωμοδότηση)**

*Ιωάννης Δ. Ιγγλεζάκης
Δ.Ν., Δικηγόρος Θεσσαλονίκης
Ειδ. Επιστήμονας Τμ. Νομικής ΑΠΘ*

**Α. Από το Διοικητικό Συμβούλιο του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης
(Δ.Σ.Θ.) τέθηκαν υπόψη μου τα εξής πραγματικά περιστατικά:**

1. Το Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.) του Δ.Σ.Θ. συχνά αντιμετωπίζει αιτήματα δικαστικών αρχών ή ιδιωτών για τη χορήγηση αντιγράφων από έγγραφα που τηρούνται στα αρχεία που τηρεί ο Σύλλογος και τα οποία (έγγραφα) βρίσκονται καταχωρισμένα στα εξής επιμέρους αρχεία:

α) σε φακέλους πειθαρχικών δικογραφιών. Στην περίπτωση αυτή τα κρίσιμα έγγραφα είναι η αναφορά σε βάρος του δικηγόρου, η απάντηση του αναφερόμενου δικηγόρου, η εισήγηση του μέλους του Δ.Σ., η απόφαση του Δ.Σ. και η πράξη του Προέδρου για την άσκηση της πειθαρχικής δίωξης, τα πρακτικά της πειθαρχικής δίκης και η απόφαση του Πειθαρχικού Συμβουλίου.

β) στον ατομικό φάκελο του δικηγόρου που τηρείται στο Μητρώο. Στην περίπτωση αυτή τα καταχωριζόμενα έγγραφα προβλέπονται κυρίως στις διατάξεις των άρθρων 195 - 198 και 29 – 34 του Κώδικα Δικηγόρων.

γ) σε φακέλους των Επιτροπών Διενέξεων, οι οποίες δεν προβλέπονται από τον Κώδικα Δικηγόρων και αποτελούν άτυπα όργανα με σκοπό τη συμβιβαστική επίλυση διαφορών μεταξύ δικηγόρων ή μεταξύ εντολέα και δικηγόρου. Στην περίπτωση αυτή τα κρίσιμα έγγραφα είναι και πάλι η αναφορά σε βάρος του δικηγόρου, η απάντηση του αναφερόμενου δικηγόρου, η εισήγηση του μέλους του Δ.Σ., η απόφαση του Δ.Σ. για την παραπομπή της υπόθεσης στην Επιτροπή Διενέξεων, τα άτυπα πρακτικά της Επιτροπής και η απόφαση της Επιτροπής Διενέξεων, η οποία είναι πάντα εισηγητική προς το Δ.Σ.

2. Τα αιτήματα για χορήγηση αντιγράφων υποβάλλονται:

α) από ιδιώτες χωρίς την τήρηση οποιασδήποτε προδικασίας, δηλ. με απευθείας εφαρμογή του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, προκειμένου να χρησιμοποιηθούν σε εκκρεμή δίκη που έχει ανοιγεί με αντίδικο δικηγόρο,

β) από ιδιώτες, στους οποίους έχει παρασχεθεί η κατ' άρθρο 25 § 4 περ. β' του ν. 1756/1988 (ΚΟΔΚΔΛ) άδεια,

γ) από πταισματοδίκες ή εισαγγελείς στο πλαίσιο προκαταρκτικής εξέτασης, δηλ. πριν από την άσκηση ποινικής δίωξης ή

δ) από πταισματοδίκες ή ανακριτές στο πλαίσιο προανάκρισης ή ανάκρισης κατά το άρθρο 261 ΚΠΔ.

3. Το ερώτημα που τίθεται είναι αν το Δ.Σ. του Δ.Σ.Θ. υποχρεούται να παρέχει τις παραπάνω πληροφορίες ή έχει ευχέρεια να αποκρούει τα σχετικά αιτήματα χάριν της προστασίας της ιδιωτικής ζωής των δικηγόρων, τα προσωπικά δεδομένα των οποίων περιλαμβάνονται στα αρχεία που τηρεί ο Δ.Σ.Θ., σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν.

B. Η απάντησή μου ως προς το ανωτέρω ερώτημα είναι η ακόλουθη:

I. Εισαγωγικά προλεγόμενα

1. Είναι προφανές ότι στις περιπτώσεις που περιγράφονται παραπάνω συγκρούεται το δικαίωμα πληροφόρησης των προσώπων που έχουν έννομο συμφέρον να λάβουν πληροφορίες από τα αρχεία του Δ.Σ.Θ., όπως και το δικαίωμα των δικαστικών αρχών να συγκεντρώνουν στοιχεία κατά την ενάσκηση των καθηκόντων τους, με το δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων των δικηγόρων, τα οποία (δεδομένα) περιλαμβάνονται στα εν λόγω αρχεία και αφορούν, εν πολλοίς, πειθαρχικές δίωξεις ή καταδίκες¹. Για την εναρμόνιση των αλληλοσυγκρουόμενων δικαιωμάτων καθίσταται, συνεπώς, αναγκαίο να μελετηθεί το νομικό πλαίσιο που διέπει την παροχή πληροφοριών σε σχέση με τη νομοθεσία για την προστασία των προσωπικών δεδομένων, η οποία περιέχει ρυθμίσεις που λειτουργούν ανασχετικά σε

¹ . Εισαγωγικά για τα προβλήματα προστασίας προσωπικών δεδομένων στον χώρο της δικαιοσύνης βλ. R. Abel, Einführung, σε: R. Abel (Hrsg.) Datenschutz in Anwaltschaft, Notariat und Justiz, 2. Aufl. (2003), σελ. 1 επ.· Der Datenschutzbeauftragte für den Datenschutz Baden-Württemberg, Achtzehnter Tätigkeitsbericht, 1997, σελ. 39 επ.· του ίδιου, Einundzwanzigster Tätigkeitsbericht, 2000, σελ. 69 επ.· A. Καΐση, Προσωπικά δεδομένα και αποδεικτικές απαγορεύσεις, σε: ENOBE, Σύγχρονα ζητήματα αποδείξεως στην πολιτική δίκη (Αφιέρωμα στην Π. Γέσιου-Φαλτσή), 2006, σελ. 75 επ.· Γ. Νούσκαλη, Ποινική προστασία προσωπικών δεδομένων. Η νομολογική συμβολή στην ερμηνεία βασικών όρων, 2005, σελ. 83 επ.· του ίδιου, Προστασία προσωπικών δεδομένων και ποινική δίκη: Αξίες αντιφατικές ή παράλληλες;, ΠοινΔικ 2003, σελ. 675 επ.· I. Ιγγλεζάκη, Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, (ανατυπ. 2004), σελ. 227 επ.· K. Κοκκινάκη, Προστασία των «δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» και «αποδεικτικές απαγορεύσεις» στην ποινική δίκη, ΠοινΔικ 2000, σελ. 756 επ.

σχέση με την αξιοποίηση και χρήση πληροφοριών που αφορούν την ιδιωτική ζωή (προσωπικών δεδομένων) από τρίτους².

2. Μετά τη συνταγματική αναθεώρηση του 2001, η προστασία των προσωπικών δεδομένων ανάγεται σε αυτοτελές συνταγματικό δικαίωμα, το οποίο συνίσταται στην προστασία του ατόμου από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση με αυτοματοποιημένες ή μη μεθόδους, των προσωπικών του δεδομένων³. Το δικαίωμα αυτό κατοχυρώνεται στο άρθρο 9Α Συντ. και εξειδικεύει την προστασία της ιδιωτικής ζωής – προστασία, η οποία βρίσκει συνταγματικό έρεισμα στη διάταξη του άρθρου 9 § 1 εδαφ. β΄ Συντ. – στο πλαίσιο της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων⁴.

Στη συνταγματική διάταξη του άρθρου 9Α προβλέπεται επιφύλαξη υπέρ του νόμου, με την οποία αφενός κατοχυρώνεται η ουσιαστική προστασία του δικαιώματος και αφετέρου γίνεται πρόβλεψη για τους περιορισμούς της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, οι οποίοι θα είναι συνταγματικά ανεκτοί, μόνον εφόσον προβλέπονται από ουσιαστικό νόμο.

Ως εκτελεστικός νόμος του Συντάγματος πρέπει να θεωρείται ο ν. 2472/1997⁵. Με το νόμο αυτό θεσμοθετείται ένα σαφές κανονιστικό πλαίσιο προστασίας των

² . Για την προστασία προσωπικών δεδομένων βλ. *B. Αραβαντινού*, Η προστασία των στοιχείων προσωπικού χαρακτήρα από τη αθέμιτη επεξεργασία τους με ηλεκτρονικό υπολογιστή, 1997· *Π. Αρμαμάντου/Β. Σωτηρόπουλου*, Προσωπικά δεδομένα (Ερμηνεία Ν. 2472/1997), 2005· *Μ. Αυγουστιανάκη*, Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, ΔτΑ 11/2001, σελ. 673 επ· *Α. Γέροντα*, Η προστασία του πολίτη από την ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, Αθήνα-Κομοτηνή 2002· *Π. Δόνου/Α. Μήτρου/Φ. Μίτλεττον/Εν. Παπακωνσταντίνου*, Η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων και η επαύξηση της προστασίας των δικαιωμάτων, 2002· *Ι. Ιγγλεζάκη*, Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα. Η επεξεργασία ειδικών κατηγοριών προσωπικών δεδομένων και οι συνέπειές της, 2004· *Ε. Μήτρου*, Η αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων, 1999· *Δ. Κατραμάδου*, Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων (Ν. 2472/97), ΔτΑ 3/1999, σελ. 577 επ· *Γ. Νούσκαλη*, Ποινική προστασία προσωπικών δεδομένων, ό.π· *Αν. Παπαδόπουλου*, Όροι προστασίας προσωπικών δεδομένων, 1999· *Τ. Μαρίνου*, Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές και το δίκαιο, 1991, σελ. 77 επ· *Ι. Iglezakis*, Regulation of Personal Data Processing, στον τόμο: *Cyberlaw in Hellas, Kluwerlaw International 2005*, σελ. 229 επ., αριθ. παραγρ. 202-218· *Ε. Μίτρου*, The Greek Law on the Protection of Personal Data, σε: *L.-A. Sicilianos & M. Gavouneli (eds.), Scientific and Technological Development and Human Rights*, 2001, σελ. 143 επ· *Α. Kaissis*, Datenschutz in Griechenland und die orthodoxe Kirche, σε: *Lamnek/Tinnelfeld (Hrsg.), Globalisierung und informationelle Rechtskultur in Europa*, 1998, σελ. 96 επ· *του ίδιου*, Datenschutz in Griechenland?, FS Fenge, 1996, σελ. 253 επ.

³ . Βλ. *Ι. Ιγγλεζάκη*, Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, σελ. 56 επ· *Ι. Iglezakis*, Regulation of Personal Data Processing, ό.π., σελ. 230 (αριθ. 203)· *Β. Σωτηρόπουλου*, Η συνταγματική προστασία των προσωπικών δεδομένων, 2006, ιδίως σελ. 541 επ· *Ξ. Κοντιάδη*, Ο Νέος Συνταγματισμός και τα θεμελιώδη δικαιώματα μετά την αναθεώρηση του 2001, 2002, σελ. 207 επ· *Κ. Χρυσόγονου*, Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, 2η εκδ. 2002, σελ. 199 επ· *Ε. Βενιζέλου*, Το αναθεωρητικό κεκτημένο, 2002, σελ. 149 επ.

⁴ . Πρβλ. *Π. Δόνου*, Η συνταγματική κατοχύρωση του δικαιώματος προστασίας του πολίτη από την επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων και της αντίστοιχης ανεξάρτητης αρχής, σε: *Γ. Παπαδημητρίου (επιμ.), Αναθεώρηση του Συντάγματος και εκσυγχρονισμός των θεσμών*, 2000, σελ. 107 επ. (109).

προσωπικών δεδομένων, το οποίο περιέχει κανόνες ουσιαστικούς, οργανωτικούς, διαδικαστικούς και κυρωτικούς⁶. Ο ν. 2472/1997 αποτελεί, έτσι, το γενικό πλαίσιο προστασίας των προσωπικών δεδομένων, ενώ επί ειδικότερων ζητημάτων ισχύουν ειδικοί κανόνες, οι οποίοι εντάσσονται στο πλαίσιο των ειδικών ρυθμίσεων της προστασίας προσωπικών δεδομένων. Βεβαίως, στη Χώρα μας, πέρα από το ν. 2774/1999 που βρίσκει εφαρμογή στον τομέα των τηλεπικοινωνιών και τις οδηγίες που εκδίδει η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (εφεξής: Αρχή), η ειδική προστασία δεδομένων (bereichsspezifischer Datenschutz) δεν είναι ανεπτυγμένη, με συνέπεια να είναι αναγκαία η προσφυγή στις γενικού χαρακτήρα διατάξεις του ν. 2472/1997 για την επίλυση ειδικών ζητημάτων. Δεν λείπουν, πάντως, περιπτώσεις, όπου έχει διαμορφωθεί συγκεκριμένη πρακτική, μέσα από τις αποφάσεις της Αρχής, όπως είναι λ.χ. οι αποφάσεις για το σύστημα «Τειρεσίας» (109/1999, 523/1999 κ.ά.)⁷, η απόφαση 115/2001 για την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων των εργαζομένων ή οι αποφάσεις σχετικά με τη συλλογή και χρήση προσωπικών δεδομένων ενώπιον Δικαστηρίου (147/2001 κ.ά).

3. Σύμφωνα με το άρθρο 4 § 1 α' ν. 2472/1997, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για να τύχουν νόμιμης επεξεργασίας πρέπει να συλλέγονται κατά τρόπο θεμιτό και νόμιμο για καθορισμένους, σαφείς και νόμιμους σκοπούς και να υφίστανται θεμιτή και νόμιμη επεξεργασία ενόψει των σκοπών αυτών (αρχή της νομιμότητας). Η αρχή αυτή έχει μεταφερθεί στο ελληνικό δίκαιο από την κοινοτική οδηγία 95/46 (άρθρο 6 § 1 α'), ενώ περιέχεται και στη Χάρτα Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (άρθρο 8 § 2), και σημαίνει ότι η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων θα είναι νόμιμη, μόνο εφόσον πληροί τις προϋποθέσεις που καθορίζονται στο νόμο. Η αρχή της νομιμότητας έχει εφαρμογή, ασφαλώς, και στην επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στο πλαίσιο της πολιτικής, της διοικητικής και ποινικής δίκης, αλλά και στην επεξεργασία δεδομένων από δικηγόρους, συμβολαιογράφους κ.ο.κ.⁸

⁵ . Βλ. *Ιγγλεζάκη*, ό.π., σελ. 48.

⁶ . Βλ. και *Α. Μήτρον*, *Η αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων*, 1999, σελ. 14.

⁷ . Βλ. ωστόσο τις επισημάνσεις μας σχετικά με την έλλειψη ενός κανονιστικού πλαισίου για την επεξεργασία δεδομένων που αφορούν τη φερεγγυότητα των πιστοληπτών· *Ι. Ιγγλεζάκη*, *Προστασία προσωπικών δεδομένων στο σύστημα πληροφοριών «Τειρεσίας»*, 2006, σελ. 26-27.

⁸ . Άλλως δεν θα είχε νόημα η διάταξη του άρθρου 7 Α § 1 περ. ε' με την οποία εξαιρούνται από την υποχρέωση γνωστοποίησης στην Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα οι δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, άμισθοι υποθηκοφύλακες και δικαστικοί επιμελητές, όσον αφορά την

Αντίστοιχα, το άρθρο 9Α Συντ. ορίζει ότι για τη διασφάλιση του δικαιώματος της προστασίας από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων πρέπει να προβλέπονται νομοθετικές εγγυήσεις⁹. Συνακόλουθα, για να πραγματοποιηθεί η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων πρέπει να υφίστανται νομικές ρυθμίσεις που θα διασφαλίζουν τα δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων, εν απουσία δε σχετικών ρυθμίσεων, η επεξεργασία θα είναι παράνομη¹⁰.

Αυτή η παραδοχή σημαίνει ότι όταν οι νομικές διατάξεις, οι οποίες διέπουν την πρόσβαση σε πληροφορίες, δεν περιέχουν εγγυήσεις για την προστασία των προσωπικών δεδομένων, θα είναι αντισυνταγματικές¹¹. Επομένως, με τον παραμερισμό της αντισυνταγματικής διατάξεως – ακόμα και αν θεωρηθεί ότι καταρχήν υπερισχύει ως ειδικότερη (*lex specialis*) έναντι του ν. 2472/1997¹² – οδηγούμαστε στην εφαρμογή του ν. 2472/1997. Βεβαίως, αυτό δεν σημαίνει ότι ορισμένες διατάξεις, οι οποίες έχουν τεθεί για την προστασία θεμελιωδών

παροχή νομικών υπηρεσιών στους πελάτες τους. Επίσης, πρέπει να αναφερθεί η από 25.10.2000 απόφαση της Αρχής, στην οποία αντιμετωπίστηκε το ζήτημα της σύννομης χορήγησης του ηλεκτρονικού αρχείου του Συμβουλίου της Επικρατείας σε τρίτους, προκειμένου να ενημερώσουν οι τελευταίοι τις νομικές βάσεις δεδομένων τους. Η Αρχή, σε αυτή την περίπτωση, δεν έκρινε εαυτόν αναρμόδιο, αλλά θεώρησε ότι η ανακοίνωση του ηλεκτρονικού αρχείου των αποφάσεων του ΣτΕ είναι επιτρεπτή, εφόσον: α) οι αποδέκτες έχουν άδεια αρχείου, β) στην άδεια αναφέρεται ρητά ο όρος ότι για τη δημοσιοποίηση των αποφάσεων απαιτείται προηγούμενη ανωνυμοποίηση των διαδικών και των λοιπών φυσικών προσώπων που αναφέρονται σε αυτές, καθώς και γ) ότι ο αποδέκτης θα παρέχει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων των προσώπων αυτών.

⁹ . «Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει». Βλ. *Μήτρον*, Προστασία προσωπικών δεδομένων: Ένα νέο δικαίωμα; σε: Δ.Θ. Τσάτσος/Ευ. Β. Βενιζέλος/Ξ. Ι. Κοντιάδης, Το Νέο Σύνταγμα, 2001, σελ. 83 επ. (99-100), η οποία συνδέει την επιφύλαξη νόμου στο άρθρο 9 Α Συντ. με τον κανόνα του άρθρου 25 § 1 Συντ. που προβλέπει ότι οι κάθε είδους περιορισμοί ενός δικαιώματος πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού.

¹⁰ . Βλ. *S. Simitis*, *Der verkürzte Datenschutz*, Baden-Baden 2004, σελ. 50 επ.

¹¹ . Βλ. και *D. Wullweber*, *Datenschutz im Zivilprozess – einschließlich der Verfahren der freiwilligen Gerichtsbarkeit*, σε: Abel, ό.π., σελ. 158.

¹² . Βλ. λ.χ. ΣυμβΕφαθ 984/2001, ΠοινΔικ 2002, 1002 επ., όπου έγινε δεκτό ότι ο ν. 2472/1997 δεν έχει εφαρμογή στην ποινική διαδικασία, διότι σε αυτήν κατισχύει ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας ως ειδικός νόμος σε σχέση με τον πρώτο· βλ. σχετ. *Ιγγλεζάκη*, Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, ό.π., σελ. 228-229, όπου τονίζεται ότι το αντικείμενο του ν. 2472/1997 και του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας διαφέρει και κατά βάση εφαρμόζεται ασφαλώς ο ΚΠΔ στην ποινική διαδικασία, ενώ ο ν. 2472/1997 βρίσκει εφαρμογή σε ορισμένα ζητήματα, όπως είναι η αξιολόγηση του παρανόμου ή μη χαρακτήρα των αποδεικτικών μέσων, με εφαρμογή των διατάξεων σχετικά με τη νομιμότητα της επεξεργασίας και χρήσης προσωπικών δεδομένων (άρθρα 4, 5 και 7 ν. 2472/1997). Αντίστοιχα, στη Γερμανία γίνεται δεκτό ότι ο γερμΚΠΔ και η νομοθεσία των προσωπικών δεδομένων είναι ισότιμοι νόμοι που αφορούν την προστασία της προσωπικότητας και περιβάλλονται συνταγματική περιωπή· βλ. *G. Kersten*, *Datenschutz im staatsanwaltschaftlichen Ermittlungsverfahren*, σε: Abel, ό.π., σελ. 185 επ.· *H. Hilger*, *Über Vernichtungsregelungen in der StPO, NStZ 1997*, σελ. 371 επ.

δικαιωμάτων, όπως είναι λ.χ. το άρθρο 241 ΚΠΔ που καθιερώνει την αρχή της μυστικότητας της ανακρίσεως, δεν είναι ειδικότερες και δεν υπερισχύουν έναντι του ν. 2472/1997 και των σχετικών διατάξεών του που διέπουν το δικαίωμα ενημέρωσης και πρόσβασης του υποκειμένου των δεδομένων (άρθρα 11 και 12).

Επίσης, υπερισχύουν έναντι των διατάξεων των άρθρων 11 και 12 του ν. 2472/1997 οι ρυθμίσεις σχετικά με τη χορήγηση αντιγράφων της δικογραφίας στον κατηγορούμενο, τον αστικώς υπεύθυνο και τον πολιτικό ενάγοντα (άρθρα 101, 104, 107, 108 ΚΠΔ)¹³. Παρομοίως, οι διατάξεις περί δικηγορικού απορρήτου (άρθρο 49 Κώδικα περί Δικηγόρων, άρθρο 371 ΚΠ)¹⁴ ή άλλες αντίστοιχες ρυθμίσεις περί απορρήτου, υπερισχύουν των διατάξεων του ν. 2472/1997, με βάση τις οποίες επιτρέπεται η χορήγηση προσωπικών δεδομένων όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στο νόμο αυτό¹⁵.

II. Εφαρμογή του Ν. 2472/1997

1. Προτού εξετάσουμε ποιες διατάξεις του ν. 2472/1997 βρίσκουν εφαρμογή, γενικά ή ειδικά, επί της διαβίβασης ή ανακοίνωσης δεδομένων από τα αρχεία του Δ.Σ.Θ., κρίσιμο είναι το ερώτημα, αν ο παραπάνω νόμος βρίσκει γενικά εφαρμογή στην υπό κρίση επεξεργασία προσωπικών δεδομένων.

Το πεδίο εφαρμογής του νόμου καθορίζονται στο άρθρο 3 § 1, όπου ορίζεται ότι οι διατάξεις του εφαρμόζονται στην εν λόγω ή εν μέρει αυτοματοποιημένη επεξεργασία, καθώς και στη μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε αρχείο. Στην εξεταζόμενη περίπτωση, όπου η επεξεργασία δεν είναι αυτοματοποιημένη, προφανώς καίρια σημασία αποκτά η εξέταση του ζητήματος αν υφίσταται εν προκειμένω αρχείο, με την έννοια του ν. 2472/1997.

Ο ν. 2472/1997 περιείχε αρχικά έναν ευρύ ορισμό της έννοιας του αρχείου στο άρθρο 2 περ. ε' (αρχείο είναι σύνολο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία

¹³ . Βλ. και *G. Kersten*, *Datenschutz im staatsanwaltschaftlichen Ermittlungsverfahren*, σε: *Abel*, *ό.π.*, σελ. 207· πρβλ. *Γ. Νούσκαλη*, *Ποινική προστασία προσωπικών δεδομένων*, σελ. 106.

¹⁴ . Σχετικά με τη σχέση δικηγορικού απορρήτου και προστασίας προσωπικών δεδομένων βλ. *H. Zuck*, *Datenschutz, Anwaltsrechte und Berufspflichten nach BRAO und BDSG*, σε: *Abel*, *ό.π.*, σελ. 18 επ.· *Rüpkе*, *Das Anwaltsgeheimnis auf dem Prüfstand des Strafrechts – ein quasi-datenschutzrechtliches Missverständnis zu § 203 StGB?*, *NJW* 2002, σελ. 2835 επ.

¹⁵ . Βλ. αναλυτικά *Abel*, *ό.π.*, σελ. 2 επ.· *Gola/Schomerus*, *Bundesdatenschutzgesetz Kommentar*, 2002, § 1, αριθ. περιθ. 25.

αποτελούν ή μπορεί να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας), ο οποίος απέκλινε από την αντίστοιχη κοινοτική διάταξη, η οποία εντάσσει στην σχετική έννοια κάθε διαρθρωμένο σύνολο δεδομένων, προσιτό με γνώμονα συγκεκριμένα κριτήρια (άρθρο 2 περ. γ'). Η απόκλιση αυτή δημιούργησε ποικίλα προβλήματα στην πράξη και κατ' αυτής ασκήθηκε έντονη κριτική¹⁶, η οποία βρήκε, όπως φαίνεται, ευήκον ους, καθώς η σχετική διάταξη αντικαταστάθηκε (με το άρθρο 18 § 2 ν. 3471/2006) από άλλη διάταξη, σύμφωνη με την κοινοτική ρύθμιση¹⁷.

Η αναφορά του κοινοτικού, όπως και του έλληνα νομοθέτη σε σύνολο δεδομένων το οποίο είναι διαρθρωμένο, το οποίο δηλ. παρουσιάζει έναν συγκεκριμένο βαθμό οργάνωσης, έχει το νόημα ότι αποκλείει απλές χρήσεις εγγράφων όπου δεν υπάρχει πρόθεση επεξεργασίας δεδομένων¹⁸. Προϋπόθεση της έννοιας του αρχείου είναι να είναι το εκάστοτε σύνολο δεδομένων προσιτό με γνώμονα συγκεκριμένα κριτήρια¹⁹. αρκεί, έτσι, να έχουμε δύο τουλάχιστον κριτήρια οργάνωσης, όπως λ.χ. όνομα προσώπου και αριθμός φακέλου ή υπόθεσης, έτσι ώστε να πληρούνται η εν λόγω έννοια²⁰. Συνεπώς, τα αρχεία που τηρούνται από τον Δ.Σ.Θ. και τα οποία περιέχουν φακέλους πειθαρχικών δικογραφιών, ατομικούς φακέλους δικηγόρων και φακέλους της Επιτροπής Διενέξεων, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ν. 2472/1997, καθώς πληρούνται οι προϋποθέσεις του νόμου αναφορικά με την ύπαρξη αρχείου προσωπικών δεδομένων.

¹⁶ . Βλ. Φ. Μίτλετον, Προβλήματα εφαρμογής της ευρωπαϊκής οδηγίας για την προστασία προσωπικών δεδομένων, ΔτΑ 11/2001, σελ. 753 επ.· *Ιγγλεζάκη*, Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, σελ. 66.

¹⁷ . Η παρ. ε' του άρθρου 2 του ν. 2472/1997 ορίζει πλέον ότι: «αρχείο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» («αρχείο», κάθε διαρθρωμένο σύνολο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία είναι προσιτά με γνώμονα συγκεκριμένα κριτήρια).

¹⁸ . Βλ. *Ιγγλεζάκη*, ό.π.· *Dammann*, σε: *Dammann/Simitis*, EG-Datenschutzrichtlinie Kommentar, Baden-Baden 1997, σελ. 121.

¹⁹ . Βλ. και τον ορισμό της έννοιας του αρχείου στον αντίστοιχο γαλλικό νόμο (άρθρο 2): «Constitue un fichier de données à caractère personnel tout ensemble structuré et stable de données à caractère personnel accessibles selon des critères déterminés» (αρχείο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αποτελεί κάθε διαρθρωμένο σύνολο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που είναι προσιτά με βάση καθορισμένα κριτήρια).

²⁰ . Βλ. *Gola/Schomerus*, Bundesdatenschutzgesetz Kommentar, 2002, § 3, αριθ. περιθ. 20. Αξίζει να αναφερθεί ότι στον γερμανικό ομοσπονδιακό νόμο περί προστασίας προσωπικών δεδομένων υπήρχε ρύθμιση, σύμφωνα με την οποία προϋπόθεση για να ενταχθεί μια μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία στην έννοια του αρχείου ήταν να διαρθρώνεται και να αξιολογείται με αυτοματοποιημένες μεθόδους. Η ρύθμιση αυτή παραλείφθηκε από το νόμο, μετά την αναθεώρησή του, σε συμμόρφωση με την κοινοτική οδηγία.

2. Οι διατάξεις του ν. 2472/1997 που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την εξεταζόμενη περίπτωση είναι κατ' αρχήν, αυτές των άρθρων 4 και 5. Στο άρθρο 4 κατοχυρώνονται οι γενικές αρχές που πρέπει να διέπουν την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων. Ειδικότερα, ορίζεται ότι τα προσωπικά δεδομένα πρέπει να συλλέγονται κατά τρόπο θεμιτό και νόμιμο, ο σκοπός για τον οποίο συλλέγονται πρέπει να είναι καθορισμένος εκ των προτέρων, να είναι σαφώς διατυπωμένος και νόμιμος, καθώς και, ενόψει του σκοπού αυτού, τα δεδομένα να υφίστανται θεμιτή και νόμιμη επεξεργασία (§ 1 α'). Ακόμα, τα προσωπικά δεδομένα πρέπει να είναι συναφή, πρόσφορα και όχι περισσότερα από όσο απαιτείται ενόψει των σκοπών της επεξεργασίας (§ 1 β'), να είναι ακριβή και εφόσον χρειάζεται, να υποβάλλονται σε ενημέρωση (§ 1 γ') και να διατηρούνται για περιορισμένο χρονικό διάστημα (§ 1 δ').

Από τις παραπάνω γενικές αρχές, ιδιαίτερη σημασία για το υπό κρίση ζήτημα έχει η αρχή της αναγκαιότητας της επεξεργασίας που αποτελεί εξειδίκευση της συνταγματικά κατοχυρωμένης αρχής της αναλογικότητας (άρθρο 4 § 1 β'). Σύμφωνα με αυτήν, τα προσωπικά δεδομένα πρέπει να είναι σχετικά, δηλ. συναφή με το σκοπό της επεξεργασίας, κατάλληλα για την εξυπηρέτηση του σκοπού, δηλ. πρόσφορα για αυτό, και όχι περισσότερα απ' όσο κάθε φορά απαιτείται²¹.

Περαιτέρω, οι κατ' ιδίαν προϋποθέσεις επεξεργασίας ορίζονται στο άρθρο 5. Εν προκειμένω, ισχύει ο κανόνας ότι για να είναι νόμιμη η επεξεργασία δεδομένων πρέπει να πληρούται κάποια από τις προβλεπόμενες προϋποθέσεις, άλλως αυτή (η επεξεργασία) θα είναι παράνομη. Από τις προϋποθέσεις που παραθέτει ο νόμος, σχετική κατ' αρχήν είναι η υπό δ' περίπτωση, όπου προβλέπεται ότι η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκτέλεση έργου που εμπίπτει στην άσκηση δημόσιας εξουσίας, καθ' όσον εδώ μπορεί να ενταχθεί η κίνηση και άσκηση της ποινικής διώξεως²², στα πλαίσια της οποίας υποβάλλονται αιτήματα από τις εισαγγελικές αρχές και τις αρχές που διεξάγουν προανάκριση ή κύρια ανάκριση. Και ακόμα, μπορεί να τύχει εφαρμογής η προϋπόθεση της περ. ε', σύμφωνα με την οποία η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του έννομου συμφέροντος που επιδιώκει τρίτος ή τρίτοι – όχι, όμως, του υπεύθυνου επεξεργασίας (του Δ.Σ.Θ.) – στους οποίους ανακοινώνονται τα δεδομένα.

²¹ . Βλ. σχετικά *Αρμαμέντου/Σωτηρόπουλου*, Προσωπικά δεδομένα, σελ. 123 επ.

²² . Βλ. *Ιγγλεζάκη*, ό.π., σελ. 228.

Κατάλληλη, επίσης, να τύχει εφαρμογής, είναι η διάταξη του άρθρου 7 § 2 περ. γ' ν. 2472/1997, σύμφωνα με την οποία, επιτρέπεται η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων που αφορά δεδομένα τα οποία είναι αναγκαία για την αναγνώριση, άσκηση ή υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον δικαστηρίου ή πειθαρχικού οργάνου²³. Παρ' ότι η προϋπόθεση αυτή αναφέρεται στην επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων, γίνεται δεκτό από την Αρχή ότι εφαρμόζεται και στην επεξεργασία απλών προσωπικών δεδομένων²⁴. Βεβαίως, κατά την άποψη μας, δεν απαιτείται να γίνει αναλογική εφαρμογή της παραπάνω διάταξης, καθ' όσον η επεξεργασία μη ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων για χρήση ενώπιον δικαστηρίου είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του έννομου συμφέροντος που επιδιώκει ο τρίτος, στον οποίο ανακοινώνονται τα δεδομένα, σύμφωνα με το άρθρο 5 § 2 περ. ε' του ν. 2472/1997.

3. Συνακόλουθα, το ερώτημα που τίθεται αφορά το χαρακτήρα των προσωπικών δεδομένων που περιλαμβάνονται στα παραπάνω αρχεία που τηρούνται από τον Δ.Σ.Θ. και ειδικότερα, ερωτάται αν στα αρχεία αυτά περιλαμβάνονται ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, για τα οποία ο ν. 2472/1997 προβλέπει αυξημένη προστασία (άρθρο 7), και συνεπώς, αν πρέπει να πληρούνται και οι προϋποθέσεις του άρθρου 7 του ν. 2472/1997.

Η έννοια των ευαίσθητων δεδομένων είναι μια επιμέρους κατηγορία των προσωπικών δεδομένων και περιλαμβάνει «τα δεδομένα που αφορούν στη φυλετική ή εθνική προέλευση, στα πολιτικά φρονήματα, στις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, στη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, στην υγεία, στην κοινωνική πρόνοια και στην ερωτική ζωή, στα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες, καθώς και στη συμμετοχή σε συναφείς με τα ανωτέρω ενώσεις προσώπων» (άρθρο 2 περ. β' ν. 2472/1997, όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 18 § 1 του ν. 3471/2006).

Στην έννοια των ποινικών διώξεων και καταδικών εμπίπτουν, υπό προϋποθέσεις, και οι πειθαρχικές κυρώσεις σε βάρος δικηγόρων, όπως γίνεται δεκτό με βάση τη

²³ . Βλ. σχετικά *Ιγγλεζάκη*, ό.π., σελ. 227 επ. Αξίζει να αναφερθεί ότι όταν η υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον Δικαστηρίου μπορεί να γίνει με άλλο τρόπο (π.χ. ιατρική πραγματογνωμοσύνη) και όχι αποκλειστικά με τη χρήση των προσωπικών δεδομένων που τηρούνται σε αρχείο, δεν υφίσταται αναγκαιότητα για τη χορήγηση τους, βάσει του άρθρου 7 § 2 περ. γ' και του άρθρου 5 § 2 περ. ε', όπως κρίθηκε με την υπ' αριθ. 17/2004 απόφαση της Αρχής.

²⁴ . Βλ. την υπ' αριθ. 147/2001 απόφαση της Αρχής, η οποία δέχθηκε ότι: «Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, οι διατάξεις του άρθρου 7.2 (γ) εφαρμόζονται αναλογικά και για τα μη ευαίσθητα δεδομένα με την μόνη διαφορά ότι εν προκειμένω δεν απαιτείται άδεια της Αρχής, αλλά είναι δυνατόν να ζητηθεί απόφαση ή σχετική γνωμοδότηση».

νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ)²⁵. Ειδικότερα, το ΕΔΔΑ, στα πλαίσια της ερμηνείας του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ, η οποία πρέπει να σημειωθεί ότι αποτελεί εσωτερικό δίκαιο με αυξημένη ισχύ, κατά το άρθρο 28 § 1 Συντ.²⁶ – έκρινε κατ' αρχήν στην υπόθεση Engel και λοιποί κατά Ολλανδίας²⁷ ότι πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η βαρύτητα των κυρώσεων και όχι αποκλειστικά η φύση ενός παραπτώματος ως ποινικού ή πειθαρχικού.

Σύμφωνα με το ΕΔΔΑ, καθοριστικός για την εφαρμογή του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ αποτελεί ο βαθμός της κύρωσης που επιβάλλεται και συνεπώς, ελέγχονται οι πειθαρχικές κυρώσεις, εφόσον υπερβαίνουν ένα «κατώφλι» σοβαρότητας. Παραπέρα, στην υπόθεση Özturk κατά Γερμανίας²⁸, το ΕΔΔΑ έκρινε ότι μια διοικητική πειθαρχική κύρωση (διοικητικό πρόστιμο) απαλλακτικό ποινικής δίωξης ανήκει στο ποινικό δίκαιο. Σημαντική είναι δε και η απόφαση Bendenoun, η οποία αφορά την επιβολή φορολογικών κυρώσεων, για τις οποίες κρίθηκε ότι περιλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ. Από την παραπάνω νομολογία προκύπτει ότι τα κριτήρια ένταξης μιας υπόθεσης στην κατηγορία των ποινικών υποθέσεων είναι: α) η σοβαρότητα της κύρωσης, β) η γενικότητά της και γ) ο αποτρεπτικός και κατασταλτικός χαρακτήρας της.

Κατ' ακολουθία, οι σημαντικές πειθαρχικές κυρώσεις (π.χ. προσωρινή ή οριστική παύση της δικηγορικής ιδιότητας ή επιβολή σημαντικού προστίμου²⁹) και οι αντίστοιχες δίωξεις σε βάρος δικηγόρων, οι οποίες προβλέπονται από τον Κώδικα Δικηγόρων, πρέπει να θεωρηθεί ότι εντάσσονται στην έννοια των ποινικών καταδικών και διώξεων, και αυτό σημαίνει ότι αποτελούν ευαίσθητα προσωπικά

²⁵ . Βλ. *Αρμαμέντου/Σωτηρόπουλου*, Προσωπικά δεδομένα, Ερμηνεία Ν. 2472/1997, 2005, σελ. 44 (αριθ. 98)· *Θ. Φορτσάκη*, Ατομικά δικαιώματα και φορολογικές κυρώσεις, σε: Ι. Γ. Φωτόπουλου (επιμ.), *Φορολογικές κυρώσεις*, 2002, σελ. 31 επ.

²⁶ . Η ΕΣΔΑ κυρώθηκε αρχικώς με το ν. 23291/953 και μετά την αποχώρηση της χώρας μας από το Συμβούλιο της Ευρώπης κατά τη διάρκεια της δικτατορίας, επανεπικυρώθηκε με το ν.δ. 53/1974· βλ. σχετικά *Γ. Σταυρόπουλου*, Οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και ο εθνικός δικαστής, σε: Γ. Κτιστάκη (επιμ.), *Η επίδραση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην ερμηνεία και εφαρμογή του ελληνικού δικαίου*, σελ. 75 επ.

²⁷ . Βλ. *Α. Μαγγανά/Α. Καρατζά*, Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, 2002, σελ. 145 επ.

²⁸ . Βλ. *Α. Μαγγανά/Α. Καρατζά*, ό.π., σελ. 164 επ.

²⁹ . Για τον κυρωτικό χαρακτήρα των διοικητικών προστίμων βλ. *Σ. Λύτρα*, Η έννοια των διοικητικών προστίμων και η συνταγματικότητα της επιβολής τους, 1986, σελ. 51 επ.

δεδομένα, η επεξεργασία των οποίων επιτρέπεται μόνο υπό τις – περιοριστικά αναφερόμενες – προϋποθέσεις του άρθρου 7 § 2 ν. 2472/1997³⁰.

Όπως είναι δε προφανές, ως ευαίσθητα δεδομένα πρέπει να θεωρούνται μόνο οι πληροφορίες που περιέχονται σε φακέλους πειθαρχικών δικογραφιών και αφορούν αναφορές κατά δικηγόρων ή καταδικαστικές αποφάσεις. Οι αθωωτικές αποφάσεις δεν αποτελούν ευαίσθητα δεδομένα, ωστόσο είναι πιθανό στο σκεπτικό τους να περιέχονται και ευαίσθητα δεδομένα³¹.

Και η Αρχή φαίνεται να ακολουθεί την παραπάνω προσέγγιση, αφού στην υπ' αριθ. 9/2004, όπου κρίθηκε αίτημα πρόσβασης υπαλλήλου στον πειθαρχικό του φάκελο, εφαρμόζει τη διάταξη του άρθρου 7 ν. 2472/1997³². Αντίστοιχα, στην υπ' αριθ. 9/2005 απόφασή της, που αφορούσε τη χορήγηση σε τρίτο αντίγραφο της διενεργηθείσας σε βάρος αστυφύλακα ένορκης διοικητικής εξέτασης, αίτημα που θεώρησε ως πρόωρο, με αποτέλεσμα να δεχθεί τις αντιρρήσεις του αστυφύλακα για τη μη χορήγηση του αντιγράφου μέχρις ότου η παραπομπή του στο ακροατήριο ποινικού δικαστηρίου καταστεί αμετάκλητη, έκρινε ότι περιλαμβάνονται ευαίσθητα δεδομένα υγείας και σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες στο φάκελο της ΕΔΕ, δίχως ωστόσο να ξεκαθαρίζει αν θεωρεί την πειθαρχική δίωξη ως ευαίσθητο δεδομένο.

4. Σύμφωνα με το άρθρο 7 § 1 του ν. 2472/1997, η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων απαγορεύεται κατ' αρχήν και καθίσταται εξαιρετικά νόμιμη, εφόσον πληρούται μία από τις περιοριστικά αναφερόμενες προϋποθέσεις στην παρ. 2 του

³⁰ . Βλ. αναλυτικά *Ιγγλεζάκη*, Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, σελ. 212 επ.· *Αρμαμέντου/Σωτηρόπουλου*, Προσωπικά δεδομένα, σελ. 226 επ.

³¹ . Βλ. *Αρμαμέντου/Σωτηρόπουλου*, ό.π., σελ. 44 (αριθ. 97).

³² . Ωστόσο, στο υπ' αριθ. πρωτοκ. 2882/12.12.2003 έγγραφο της Αρχής, σε σχετικό ερώτημα του Δ.Σ.Θ., δίδεται η απάντηση ότι ο φάκελος πειθαρχικής υπόθεσης, εφόσον δεν εμπεριέχει στοιχεία ποινικής δίωξης, αφορά μη ευαίσθητα δεδομένα.

ίδιου άρθρου³³ και παρέχεται άδεια της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα.

Η σημαντικότερη από τις εξαιρέσεις αυτές, στην οποία έγινε ήδη λόγος, αφορά την περίπτωση όπου η επεξεργασία είναι αναγκαία για την αναγνώριση, άσκηση ή υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον δικαστηρίου ή πειθαρχικού οργάνου (άρθρο 7 § 2 περ. γ'). Την εξαίρεση αυτή θα μπορούν να επικαλούνται ιδιώτες που ζητούν χορήγηση προσωπικών δεδομένων που περιέχονται σε αρχεία, εφόσον υπάρχει εκκρεμής δίκη ή πειθαρχική διαδικασία, ενώ όσον αφορά τη χορήγηση πληροφοριών προς τις εισαγγελικές και ανακριτικές αρχές, θα εφαρμόζεται η εξαίρεση του άρθρου 7 § 2 περ. ε' που αναφέρεται στην επεξεργασία που εκτελείται από δημόσια Αρχή, η οποία (επεξεργασία) είναι αναγκαία για την εξυπηρέτηση των αναγκών εγκληματολογικής ή σωφρονιστικής πολιτικής και αφορά τη διακρίβωση εγκλημάτων, ποινικές καταδίκες ή μέτρα ασφαλείας.

5. Περαιτέρω, ο Δ.Σ.Θ., ως υπεύθυνος επεξεργασίας, υπό την έννοια του ν. 2472/1997, διέπεται από την υποχρέωση γνωστοποίησης του άρθρου 6 του ν. 2472/1997. Σημειώνεται ότι εν προκειμένω δεν βρίσκει εφαρμογή το άρθρο 7Α του ίδιου νόμου, στο οποίο προβλέπεται η απαλλαγή από την υποχρέωση γνωστοποίησης όσον αφορά την επεξεργασία που γίνεται από ενώσεις προσώπων και αφορά δεδομένα των μελών τους και τούτο, διότι δεν πληρούνται οι δύο προϋποθέσεις που προβλέπονται, δηλ. να έχουν δώσει τη συγκατάθεσή τους τα μέλη του ΔΣΘ και να μην διαβιβάζονται ούτε να κοινοποιούνται τα δεδομένα σε τρίτους.

³³ . Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 7, η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων επιτρέπεται όταν: α) το υποκείμενο έδωσε τη γραπτή συγκατάθεσή του, εκτός εάν η συγκατάθεση έχει αποσπασθεί με τρόπο που αντίκειται στο νόμο ή τα χρηστά ήθη ή νόμος ορίζει ότι η συγκατάθεση δεν αίρει την απαγόρευση, β) Η επεξεργασία είναι αναγκαία για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου ή προβλεπόμενου από το νόμο συμφέροντος τρίτου, εάν τούτο τελεί σε φυσική ή νομική αδυναμία να δώσει τη συγκατάθεσή του, γ) Η επεξεργασία αφορά δεδομένα που δημοσιοποιεί το ίδιο το υποκείμενο ή είναι αναγκαία για την αναγνώριση, άσκηση ή υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον δικαστηρίου ή πειθαρχικού οργάνου, δ) Η επεξεργασία αφορά θέματα υγείας και εκτελείται από πρόσωπο που ασχολείται κατ' επάγγελμα με την παροχή υπηρεσιών υγείας και υπόκειται σε καθήκον εχεμύθειας ή σε συναφείς κώδικες δεοντολογίας, υπό τον όρο ότι η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την ιατρική πρόληψη, διάγνωση, περίθαλψη ή τη διαχείριση υπηρεσιών υγείας, ε) Η επεξεργασία εκτελείται από Δημόσια Αρχή και είναι αναγκαία είτε αα) για λόγους εθνικής ασφάλειας είτε ββ) για την εξυπηρέτηση των αναγκών εγκληματολογικής ή σωφρονιστικής πολιτικής και αφορά τη διακρίβωση εγκλημάτων, ποινικές καταδίκες ή μέτρα ασφαλείας είτε γγ) για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας, είτε δδ) για την άσκηση δημόσιου φορολογικού ελέγχου ή δημόσιου ελέγχου κοινωνικών παροχών, στ) Η επεξεργασία πραγματοποιείται για ερευνητικούς και επιστημονικούς αποκλειστικά σκοπούς και υπό τον όρο ότι τηρείται η ανωνυμία και λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων των προσώπων στα οποία αναφέρονται ή ζ) Η επεξεργασία αφορά δεδομένα δημοσίων προσώπων, εφόσον αυτά συνδέονται με την άσκηση δημόσιου λειτουργήματος ή τη διαχείριση συμφερόντων τρίτων, και πραγματοποιείται αποκλειστικά για την άσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος.

Ειδικά δε για την ίδρυση αρχείου ευαίσθητων δεδομένων, όπως και όσον αφορά τη χορήγηση των δεδομένων αυτών σε τρίτους, ο Δ.Σ.Θ. ως υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να έχει λάβει σχετική άδεια από την Αρχή³⁴.

III. Σε ό,τι αφορά το κυρίως ερώτημα που μου τέθηκε, η απάντησή μου έχει ως εξής:

1. Όσον αφορά την πρόσβαση στα έγγραφα που τηρεί ο ΔΣΘ, ο νόμος και, πιο συγκεκριμένα, το άρθρο 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ν. 2690/1999)³⁵ προβλέπει την υποχρέωση του Δημοσίου, των ΟΤΑ και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, όπως είναι ο ΔΣΘ, για παροχή πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα³⁶, στους ενδιαφερόμενους³⁷.

Παραπέρα, προβλέπεται ότι το δικαίωμα πρόσβασης δεν υφίσταται στις περιπτώσεις που το έγγραφο αφορά την ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τρίτου, ή αν

³⁴ . Βλ. αντίστοιχα για τη λήψη άδειας ίδρυσης αρχείου με ευαίσθητα δεδομένα από την Αρχή, εκ μέρους του Συνηγόρου του Πολίτη την υπ' αριθ. 5/2006 απόφαση της Αρχής (στοιχ. 3 της απόφασης).

³⁵ . Ο ν. 2690/1999 υιοθετεί το οργανικό κριτήριο και διέπει έτσι τα διοικητικά έγγραφα που συντάσσονται από τις δημόσιες υπηρεσίες, τους ΟΤΑ και τα ΝΠΔΔ, ενώ στον υπόλοιπο δημόσιο τομέα εξακολουθεί να ισχύει ο ν. 1599/1986 και ο ν. 1943/1991· βλ. *Α. Γέροντα*, Τα δικαιώματα πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα, ΔτΑ 2000, σελ. 567 επ. (573).

³⁶ . Ως έγγραφα νοούνται όσα συντάσσονται από τις δημόσιες υπηρεσίες, όπως εκθέσεις, μελέτες, πρακτικά, στατιστικά στοιχεία, εγκύκλιες οδηγίες, απαντήσεις της Διοίκησης, γνωμοδοτήσεις και αποφάσεις. Συνεπώς, εδώ υπάγονται και τα έγγραφα που περιλαμβάνονται στα αρχεία του ΔΣΘ.

³⁷ . Για το δικαίωμα πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα βλ. *Α. Γέροντα*, ό.π.· *Α. Τάχου*, Ελληνικό διοικητικό δίκαιο, 2005, σελ. 733 επ.· *του ίδιου*, Ερμηνεία Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (Ν 2690/1999), 2002, σελ. 120 επ.· *Γλ. Σιούτη*, σε: *Απ. Γέροντα/Σ. Λύτρα/Πρ. Παυλόπουλου/Γλ. Σιούτη/Σ. Φλογαίτη*, Διοικητικό δίκαιο, 2004, σελ. 254 επ.· *Π. Λαγτόγλου*, Γενικό διοικητικό δίκαιο, 4^η εκδ. (1997), σελ. 282 επ.· *Β. Χατζόπουλου*, Η αρχή της διαφάνειας και το δικαίωμα πρόσβασης των πολιτών στα έγγραφα της ΕΕ, Δ 2000, σελ. 927 επ.· *G. Braibant*, Το δικαίωμα της πρόσβασης και το δικαίωμα στην πληροφόρηση (μετ. Μ. Μαντά), ΔιοικΜετ 1988, σελ. 12 επ., *Γ. Ξυνόπουλου*, Το δικαίωμα πρόσβασης στα διοικητικά στοιχεία στη Γαλλία, ΕΔΔΔ 1988, σελ. 353 επ.· *Α. Τάχου/Α. Κουτούπα*, Η πρόσβαση στα διοικητικά στοιχεία κατά τη γαλλική νομολογία ΕΔΔΔ 1990, σελ. 169 επ.· *Α. Κεφαλογιάννη/Ν. Παλαιολόγου*, Το δικαίωμα πληροφόρησης των πολιτών σε θέματα περιβάλλοντος, ΝοΒ 1991, σελ. 1000 επ.· *Π. Λαζαράτου*, Το δικαίωμα προσβάσεως στα διοικητικά στοιχεία, Δ 1994, σελ. 445 επ., 1009 επ.· *Κ. Χιώλου*, Το δικαίωμα προσβάσεως των πολιτών εις τα δημόσια έγγραφα, Αρμ 1995, σελ. 263 επ.· *Ν. Παπαδημητρόπουλου*, Το δικαίωμα γνώσης των διοικητικών εγγράφων ΔιΔικ 1996, σελ. 1357 επ.· *Δ. Παπαδημητρόπουλου*, Διαφάνεια της διοικητικής δράσης. Το δικαίωμα γνώσης των διοικ. Εγγράφων, ΔιοικΜετ 1996, σελ. 46 επ.· *Σ. Βασιλάκη*, Το άρθρο 16 του Ν 1599/1986 και η λήψη αντιγράφων και γνώσης εγγράφων, ΝοΒ 1997, σελ. 708 επ.· *Κ. Χιώλου*, Η σχέση κράτους – πολίτη και η πρόσβαση των πολιτών στα δημόσια έγγραφα ΕΔΔΔ 1998, σελ. 235 επ.· *Τ. Ρουμेलιώτη*, Η πρόσβαση στα διοικητικά στοιχεία, ΝοΒ 1986, σελ. 18 επ.· *Η. Γλυκοφρύδη*, Η αρχή της φανεράς δράσεως των οργάνων του κράτους, ΕΔΔΔ 1959, σελ. 383 επ.· *D. Rowat*, Το πρόβλημα του απορρήτου ή δημοσιότητας τις τας διοικητικές ενεργείας, Μετ. Στασινόπουλου, ΕΔΔΔ 1966, σελ. 367 επ.

παραβλάπτεται απόρρητο το οποίο προβλέπεται από ειδικές διατάξεις, ενώ επιπλέον, η αρμόδια διοικητική αρχή μπορεί να αρνηθεί την ικανοποίηση του δικαιώματος τούτου αν το έγγραφο αναφέρεται στις συζητήσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, ή αν η ικανοποίηση του δικαιώματος αυτού είναι δυνατόν να δυσχεράνει ουσιωδώς την έρευνα δικαστικών, "διοικητικών" αστυνομικών ή στρατιωτικών αρχών σχετικώς με την τέλεση εγκλήματος ή διοικητικής παράβασης.

Η απόλυτη απαγόρευση πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα που αφορούν την ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή δεν είναι, ασφαλώς, σύμφωνη με το Σύνταγμα, αφού δεν είναι συμβατή με τις αρχές της πρακτικής εναρμόνισης και της αναλογικής εξισορρόπησης των αντιτιθέμενων δικαιωμάτων (της πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα και του δικαιώματος προστασίας της ιδιωτικής ζωής), αλλά καταλύει το συνταγματικό δικαίωμα των άρθρων 10 § 3 και 5Α § 1 Συντ.³⁸.

Η συνταγματικότητα της διάταξης διασώζεται, εν μέρει, με συσταλτική ερμηνεία, σύμφωνα με την οποία, η περίπτωση όπου το έγγραφο αφορά την ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή δεν αναφέρεται στο ν. 2472/1997, αλλά στο απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής, το οποίο αποτελεί το έννομο αγαθό που προστατεύεται από το άρθρο 9 § 1 εδαφ. 2 Συντ³⁹. Και τούτο, διότι ο ν. 2690/1999 είναι μεταγενέστερος του ν. 2472/1997 και αν ήθελε ο νομοθέτης να εισάγει απόλυτη απαγόρευση υπέρ των προσωπικών δεδομένων θα έκανε ρητή αναφορά σε αυτή. Σε αυτή την ερμηνεία συνηγορεί και το γεγονός ότι στο ν. 3448/2006 που αφορά την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημοσίου τομέα, ο οποίος ψηφίσθηκε σε συμμόρφωση με την οδηγία 2003/98⁴⁰, προβλέπεται στο άρθρο 3 § 1 περ. γ' εξαίρεση από το πεδίο εφαρμογής του για έγγραφα στα οποία η πρόσβαση αποκλείεται σύμφωνα με τις διατάξεις των παρ. 3 και 5 του ν. 2690/1999, ενώ με άλλη διάταξη (§ 2 του ίδιου άρθρου) εισάγεται επιφύλαξη υπέρ του ν. 2472/1997 όσον αφορά την περαιτέρω χρήση εγγράφων.

³⁸ . Βλ. *Γέροντα*, ό.π., σελ. 572· *Β. Σωτηρόπουλου*, Η πρόσβαση στη δημόσια πληροφορία και η προστασία προσωπικών δεδομένων, *Digesta* 2005, σελ. 90 επ. (107)· *Α. Μήτρου*, Προστασία του περιβάλλοντος εναντίον της προστασίας πληροφοριών, *Νόμος και Φύση* 1996, σελ. 9 επ. (26)· *Π. Λαζαράτου*, Το δικαίωμα προσβάσεως, ό.π., σελ. 1007 επ· *τον ίδιου*, Το δικαίωμα ακρόασης στη διοικητική διαδικασία, 1992, σελ. 301 επ.

³⁹ . Βλ. Γνωμ. Εισ. ΑΠ 1/2005, τράπεζα νομ. Πληροφοριών ΔΣΑ· επίσης, *Σωτηρόπουλου*, ό.π., σελ. 109.

⁴⁰ . Βλ. σχετικά *Ι. Γηλεζάκη*, Περαιτέρω χρήση των πληροφοριών του δημοσίου τομέα. Η οδηγία 2003/98 και η προοπτική ενσωμάτωσής της στο ελληνικό δίκαιο, *ΕΕΕυρΔ* 2005, σελ. 221 επ.

Επιπλέον, ούτε και στο απόρρητο που προβλέπεται από ειδικές διατάξεις εμπίπτει η προστασία που παρέχεται μέσω του ν. 2472/1997, αφού αντικείμενο του νόμου δεν είναι η κατοχύρωση του απορρήτου των προσωπικών δεδομένων, αλλά η θέσπιση προϋποθέσεων για την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, με βάση τις οποίες σταθμίζονται τα εκατέρωθεν συμφέροντα (βλ. άρθρο 1 ν. 2472/1997)⁴¹.

Ειδικότερα, το απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής στο άρθρο 9 § 1 εδαφ. β' Συντ. αφορά την απαγόρευση της δημοσιοποίησης της ιδιωτικής ζωής, η οποία ορίζεται σε αντιδιαστολή με τη δημόσια ζωή, δηλ. την κοινωνική ή επαγγελματική ζωή του ατόμου που συμπεριλαμβάνει τις σχέσεις του ατόμου με ανοικτό κύκλο προσώπων, ενώ η οικογενειακή ζωή αφορά τη συμπεριφορά του ατόμου ως μέλους ορισμένης οικογένειας⁴². Υπό την έννοια αυτή, η επαγγελματική δραστηριότητα των δικηγόρων δεν εμπίπτει στο απόρρητο της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής και συνεπώς, δεν δύναται να έχει εν προκειμένω εφαρμογή η απαγόρευση πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα⁴³.

Δικαίωμα γνώσης των διοικητικών εγγράφων έχει, σύμφωνα με το νόμο, κάθε «ενδιαφερόμενος» και συνεπώς, δεν απαιτείται ο αιτών να αποδείξει έννομο συμφέρον⁴⁴. Η νομολογία κάνει λόγο για «εύλογο» ενδιαφέρον του αιτούντος⁴⁵, εισάγοντας έτσι μια πρόσθετη προϋπόθεση που δεν προβλέπεται στο νόμο, η οποία, σύμφωνα με την επιστήμη, δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιηθεί για την εισαγωγή του έννομου συμφέροντος ως προϋπόθεση για την ικανοποίηση του δικαιώματος πρόσβασης στα διοικητικά στοιχεία⁴⁶. Ορθότερη φαίνεται η άποψη που οριοθετεί αρνητικά το εύλογο ενδιαφέρον του αιτούντος, αποκλείοντας αιτήματα προδήλως

⁴¹ . Βλ. Γνωμ. Εισ. ΑΠ 1/2005, ό.π.· Γνωμοδότηση ΕισΕφΑθ 61467/2005, τράπεζα νομ. Πληροφοριών ΔΣΑ. Αντίθετος Σωτηρόπουλος, ό.π., σελ. 109 επ.

⁴² . Βλ. Π. Δ. Λαγτόγλου, Συνταγματικό Δίκαιο. Ατομικά Δικαιώματα, τ. Α', 1991, σελ. 324 επ.

⁴³ . Θα πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι η εν γένει έννοια της ιδιωτικής ζωής είναι ευρεία και περιλαμβάνει και την επαγγελματική ζωή. Έτσι, πρέπει να αναφερθεί η απόφαση του ΕΔΔΑ στην υπόθεση *Niemitz κατά Γερμανίας* (απόφαση της 23.11.1992, Σειρά Α αριθ. 251/B), όπου το Δικαστήριο έκρινε ότι η προστασία της ιδιωτικής ζωής εκτείνεται πέρα από τα στενά πλαίσια του οικογενειακού και προσωπικού περιβάλλοντός τους και στις δραστηριότητες επαγγελματικού ή επιχειρηματικού χαρακτήρα.

⁴⁴ . Βλ. Τάχου, Ερμηνεία, ό.π., σελ. 121.

⁴⁵ . ΣτΕ 205/2000, 841/1997, 1397/1993.

⁴⁶ . Βλ. Γέροντα, ό.π., σελ. 576.

παράνομα ή καταχρηστικά⁴⁷. Συνακόλουθα, πρέπει στην αίτηση να προσδιορίζεται το «εύλογο ενδιαφέρον» του αιτούντος, η δε αίτηση πρέπει να φέρει εκείνα χαρακτηριστικά τα οποία δεν θα την καθιστούν καταχρηστική, όπως και να προσδιορίζονται με σαφήνεια τα έγγραφα για τα οποία ζητείται η χορήγηση αντιγράφων⁴⁸.

Η αρχή που παρέχει πρόσβαση στα διοικητικά έγγραφα και πιο συγκεκριμένα, εν προκειμένω, ο Δ.Σ.Θ., πρέπει να εφαρμόσει τους κανόνες του ν. 2472/1997, διότι η ανακοίνωση δεδομένων σε τρίτους από τα αρχεία που περιέχουν προσωπικά δεδομένα, αποτελεί επεξεργασία δεδομένων⁴⁹. Συνεπώς, πρέπει να τηρούνται οι κανόνες νομιμότητας για την παροχή πρόσβασης, δηλ. οι διατάξεις των άρθρων 4 και 5 ν. 2472/1997, ενώ ειδικώς για τα ευαίσθητα δεδομένα, το άρθρο 7. Αυτό σημαίνει ότι εφόσον δεν τεκμηριώνεται στο νόμο το εύλογο ενδιαφέρον του αιτούντος την πρόσβαση, το οποίο συνίσταται στην πλήρωση των προϋποθέσεων που τάσσει ο νόμος (ν. 2472/1997), ο Δ.Σ.Θ. πρέπει να απορρίπτει το αίτημα πρόσβασης, ενημερώνοντας σχετικά τον αιτούντα για τους λόγους απόρριψης, μέσα στη χρονική προθεσμία που ορίζει ο νόμος και η οποία είναι είκοσι ημέρες (άρθρο 5 Κωδ.Διοικ.Δικ. § 6).

Βεβαίως, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η χορήγηση των αιτούμενων πληροφοριών είναι υποχρεωτική με βάση το νόμο (το άρθρο 5 § 1 ν. 2690/1999) και ότι, συνεπώς, πληρούται η προϋπόθεση του άρθρου 5 § 1 περ. β' ν. 2472/1997 που προβλέπει ότι όταν η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκπλήρωση υποχρεώσεως του υπεύθυνου επεξεργασίας, η οποία επιβάλλεται από το νόμο, επιτρέπεται η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, όπως δέχθηκε το ΝΣΚ⁵⁰. Και τούτο, διότι τότε κάθε αίτημα για χορήγηση πληροφοριών θα έπρεπε να γίνεται δεκτό, δίχως καμία στάθμιση, πράγμα που αντιβαίνει στη φιλοσοφία του ν. 2472/1997. Όπως προείπαμε, για να είναι βάσιμη η αίτηση για χορήγηση πληροφοριών, πρέπει να τεκμηριώνεται το

⁴⁷ . Βλ. *Τάχου*, Ερμηνεία, ό.π., σελ. 121.

⁴⁸ . Βλ. για τα παραπάνω Γνωμ.Εισ.ΑΠ 1/2005, Γνωμ. ΝΣΚ 621/2002, 324/2002, 140/2001 και 49/2001.

⁴⁹ . Βλ. σχετικά την υπ' αριθ. 25/2006 απόφαση της Αρχής, στην οποία γίνεται δεκτό ότι σε κάθε περίπτωση πρόσβασης σε διοικητικά έγγραφα εφαρμόζεται ο Ν. 2472/1997. Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι: «ανεξαρτήτως του αν η χορήγηση εγγράφων από τον Οργανισμό Ψ. διέπεται από το άρθρο 5 ΚΔΔιαδ. ή το άρθρο 16 Ν.1599/1986, εφόσον σε ένα «διοικητικό» έγγραφο περιέχονται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, εφαρμόζεται και ο Ν.2472/1997».

⁵⁰ . Βλ. Γνωμ.ΝΣΚ 7/2001 (υπό ΙΙΙ).

εύλογο ενδιαφέρον του αιτούντος, να συντρέχει δηλ. ένας από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 5 και όσον αφορά τα ευαίσθητα δεδομένα, μία από τις προϋποθέσεις του άρθρου 7 του ν. 2472/1997.

2. Σύμφωνα με το άρθρο 25 § 4 εδαφ. β' του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων, ο Εισαγγελέας Πρωτοδικών δικαιούται να παραγγέλλει στις υπηρεσίες του δημοσίου, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, των οργανισμών κοινής ωφέλειας και όλων γενικά των επιχειρήσεων του δημόσιου τομέα, να παραδώσουν έγγραφα ή να χορηγήσουν αντίγραφά τους, όταν το ζητήσουν νομικά ή φυσικά πρόσωπα που έχουν δικαίωμα ή έννομο συμφέρον, εκτός αν πρόκειται για έγγραφα από αυτά που αναφέρονται στο άρθρο 261 του Κ.Π.Δ.⁵¹

Η παραπάνω διάταξη διέπει τη χορήγηση εγγράφων ή αντιγράφων αυτών και καθορίζει την αρμοδιότητα του Εισαγγελέα Πρωτοδικών να παραγγέλλει από τις υπηρεσίες του Δημοσίου, των ν.π.δ.δ. κ.ά., την παράδοση εγγράφων ή αντιγράφων σε νομικά ή φυσικά πρόσωπα που θεμελιώνουν δικαίωμα ή έννομο συμφέρον. Πέρα από την εξαίρεση σχετικά με τα αναφερόμενα στο άρθρο 261 ΚΠΔ έγγραφα (βλ. παρακάτω, υπό 3), δεν προβλέπονται άλλες εξαιρέσεις στο νόμο. Ωστόσο, εφαρμόζονται οι εξαιρέσεις του άρθρου 5 ν. 2690/1999 (§§3, 5) και του άρθρου 16 ν. 1599/1986, όπως γίνεται δεκτό⁵², ενώ βρίσκει και εφαρμογή ο ν. 2472/1997, σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν (παραπάνω, υπό II).

Ειδικότερα, κατά τη χορήγηση εγγράφων από τα αρχεία του Δ.Σ.Θ. πρέπει να τηρούνται οι κανόνες του ν. 2472/1997, καθ' όσον η ανακοίνωση ή διαβίβαση δεδομένων από τα αρχεία αυτά αποτελεί επεξεργασία δεδομένων. Πρέπει, συνεπώς, για να θεμελιώνεται δικαίωμα του αιτούντος, να πληρούνται οι προϋποθέσεις του ν. 2472/1997 για τη νομιμότητα της επεξεργασίας, σύμφωνα με τα παραπάνω αναφερθέντα (II 2).

Είναι σαφές ότι οι αιτούντες τη χορήγηση αντιγράφων πρέπει να διατυπώνουν στην αίτησή τους τον λόγο ή τους λόγους, για τους οποίους θεμελιώνουν έννομο συμφέρον, σύμφωνα με το ν. 2472/1997, ο δε Εισαγγελέας πρέπει να ελέγχει εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις του νόμου. Η παραγγελία του Εισαγγελέα αποτελεί δικαστική διάταξη και ως εκ τούτου πρέπει να είναι αιτιολογημένη και να μην αποτελεί απλό διαβιβαστικό έγγραφο της σχετικής αίτησης, χωρίς διατύπωση σ' αυτή

⁵¹ . Βλ. Γ. Σκιαδαρέση, Το δικαίωμα του πολίτη για γνώση των διοικητικών εγγράφων και η σχετική εισαγγελική αρμοδιότητα κατά τον Οργανισμό Δικαστηρίων, ΠοινΧρ ΜΒ', σελ. 95 επ.

⁵² . Βλ. ΓνωμΕισΠρωτΑθ της 26.3.1999, ό.π., σελ. 843.

ρητής εκφράσεως της γνώμης του συντάκτη της⁵³. Εφόσον δε η εισαγγελική παραγγελία φέρει αυτά τα χαρακτηριστικά, η δημόσια διοίκηση υποχρεούται να συμμορφωθεί, ενώ σε διαφορετική περίπτωση ενδέχεται να αναζητηθούν ποινικές ευθύνες⁵⁴.

Γίνεται, πάντως, δεκτό ότι σε ορισμένες περιπτώσεις ο Εισαγγελέας μπορεί να διαβιβάσει την αίτηση του ιδιώτη στη διοικητική αρχή ή υπηρεσία για να έχει τις απόψεις της προτού αποφανθεί και τούτο με δεδομένο ότι η τελευταία έχει ενώπιον της όλα τα στοιχεία που συνθέτουν την μεμονωμένη περίπτωση, σε αντίθεση με τον Εισαγγελέα που δεν μπορεί να γνωρίζει τα ακριβή πραγματικά περιστατικά της κάθε περιπτώσεως, και τότε η διοίκηση οφείλει να εκθέσει εγγράφως και αιτιολογημένα τους λόγους που αρνείται να χορηγήσει το συγκεκριμένο έγγραφο⁵⁵. Θεωρούμε ότι η δυνατότητα αυτή του Εισαγγελέα πρέπει να αξιοποιείται και στην προκειμένη περίπτωση όπου η χορήγηση ευαίσθητων πληροφοριών από τον υπεύθυνο επεξεργασίας (τον Δ.Σ.Θ.) προς τον εκάστοτε αιτούντα, θίγει σημαντικά το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής του δικηγόρου, τον οποίο αφορούν τα δεδομένα, και όπου η άποψη του Δ.Σ. του Συλλόγου αναφορικά με την διεξαχθείσα πειθαρχική διαδικασία έχει ασφαλώς βαρύνουσα σημασία.

Επιπρόσθετα, πρέπει να τηρούνται οι διαδικαστικές προϋποθέσεις που προβλέπονται στο ν. 2472/1997, δηλ. να ζητείται άδεια από την Αρχή για την επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων, πέραν της εισαγγελικής παραγγελίας, από τον υπεύθυνο επεξεργασίας, δηλ. τον Δ.Σ.Θ. (άρθρο 7 § 3 εδαφ. α' ν. 2472/1997). Αξίζει να αναφερθεί σχετικά ότι με την υπ' αριθ. 16/2004 απόφαση της Αρχής κρίθηκε παράνομη η χορήγηση ευαίσθητων δεδομένων υγείας από Ψυχιατρειακό Νοσοκομείο, μεταξύ των άλλων και διότι δεν είχε ζητηθεί η άδεια της Αρχής, παρ' ότι είχε εκδοθεί σχετική εισαγγελική παραγγελία.

Και ακόμα, πρέπει να ενημερώνεται το υποκείμενο των δεδομένων, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 11 § 3 Ν. 2472/1997, η οποία ορίζει ότι εάν τα δεδομένα ανακοινώνονται σε τρίτους, το υποκείμενο ενημερώνεται για την ανακοίνωση πριν από αυτούς.

⁵³ . Βλ. Εγκύκλιο Εισ ΑΠ 5/1998, Γνωμ. Εισ. ΑΠ 1/2005, Γνωμ. ΝΣΚ 94/2001.

⁵⁴ . Βλ. Γνωμ. Εισ. ΑΠ 1/2005· ΓνωμΕισΠρωτΑθ της 26.3.1999, ΠοινΔικ 1999, σελ. 842 επ. (843).

⁵⁵ . Βλ. ΓνωμΕισΠρωτΑθ, ό.π., σελ. 843.

3. Αιτήματα χορήγησης εγγράφων υποβάλλονται και από πταισματοδίκες ή εισαγγελείς στο πλαίσιο προκαταρκτικής εξέτασης, δηλ. πριν από την άσκηση ποινικής δίωξης, αλλά και από πταισματοδίκες ή ανακριτές στο πλαίσιο προανάκρισης ή ανάκρισης, κατά το άρθρο 261 ΚΠΔ. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, εφόσον διεξάγεται ανάκριση, ο εισαγγελέας και ο ανακριτής ή ο ανακριτικός υπάλληλος δικαιούται να ζητήσει από τους δημόσιους υπαλλήλους γενικά στους οποίους έχει ανατεθεί έστω και προσωρινά δημόσια υπηρεσία και τα λοιπά αναφερόμενα στο άρθρο 212 ΚΠΔ πρόσωπα, να του παραδώσουν οποιαδήποτε έγγραφα, δημόσια ή ιδιωτικά, σε πρωτότυπο ή αντίγραφο, ενώ απαλλάσσονται από την υποχρέωσή τους αυτή, αν δηλώσουν εγγράφως, έστω και αναιτιολόγητα ότι πρόκειται για διπλωματικό ή στρατιωτικό μυστικό που ανάγεται στην ασφάλεια του κράτους ή μυστικό που σχετίζεται με το λειτούργημα ή το επάγγελμά τους.

Όσον αφορά τους δικηγόρους, κατασχέσεις εγγράφων που βρίσκονται στην κατοχή τους απαγορεύονται, εφόσον είναι πληρεξούσιοι του κατηγορουμένου ή συνήγοροι του, σύμφωνα και με το άρθρο 49 § 3 ν.δ. 3026/1954 (Κώδικα περί Δικηγόρων)^{56 57}, ενώ αν ο δικηγόρος έχασε τις παραπάνω ιδιότητες του, καλύπτεται από το επαγγελματικό απόρρητο (άρθρο 49 § 1 του Κώδικα περί Δικηγόρων και άρθρο 371 ΠΚ)⁵⁸. Βεβαίως, όταν διεξάγεται έρευνα σε βάρος δικηγόρου μετά από καταγγελία εντολέα του, ο δικηγόρος δεν δεσμεύεται πλέον από το εν λόγω απόρρητο⁵⁹.

Κατά την άποψή μας, η παραπάνω εξαίρεση από τον κανόνα του άρθρου 261 ΚΠΔ εφαρμόζεται αναλογικά και όσον αφορά την παράδοση εγγράφων της πειθαρχικής διαδικασίας. Συνεπώς, δεν υπάρχει υποχρέωση των οργάνων του ΔΣΘ να παραδώσουν έγγραφα της πειθαρχικής διαδικασίας, εφόσον παραβιάζεται καθ' οιονδήποτε τρόπο το δικηγορικό απόρρητο.

⁵⁶ . “Έρευναι κατά τα άρθρ. 253 και επόμενα του Κώδικος Ποινικής Δικονομίας, κατ' οίκον ή εν τω Γραφείω Δικηγόρου, ως και σωματικάί τοιαύται και κατασχέσεις εγγράφων κατ' άρθρ. 261 και επόμενα του Κώδικος Ποινικής Δικονομίας ευρισκομένων εις χείρας δικηγόρου απαγορεύονται, εφ' όσον ο Δικηγόρος είναι πληρεξούσιος του κατηγορουμένου ή συνήγορος αυτού”.

⁵⁷ . Βλ. σχετικά Α. Κωνσταντινίδη, Έρευνες και κατασχέσεις σε δικηγορικά γραφεία, ΠοινΧρ 1995, σελ. 865 επ.

⁵⁸ . Βλ. σχετικά Π. Καίσαρη, Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, 1992, άρθρο 261, σελ. 3517 επ. (3519)-Φ. Ανδρέου, Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, (β' εκδ.) 2005, άρθρο 261, σελ. 768-769.

⁵⁹ . Αντίστοιχα και ο ν. 2472/1997 προβλέπει στο άρθρο 7 § 2 περ. γ' ότι η συλλογή και επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων επιτρέπεται όταν η επεξεργασία αφορά δεδομένα που δημοσιοποιεί το ίδιο το υποκείμενο δεδομένων (εν προκειμένω, ο εντολέας του δικηγόρου).

Θα πρέπει, πάντως, να σημειωθεί ότι δεν υπάρχει νομικό πλαίσιο που να διασφαλίζει την προστασία προσωπικών δεδομένων κατά την παράδοση εγγράφων με βάση την παραπάνω διάταξη, και αυτό σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει σε άλλες χώρες⁶⁰. Επομένως, για την κάλυψη του εν λόγω κενού πρέπει να βρουν εφαρμογή οι διατάξεις του ν. 2472/1997 σχετικά με τη νομιμότητα της επεξεργασίας δεδομένων, δηλ. κυρίως οι διατάξεις των άρθρων 4, 5 και 7⁶¹.

Το άρθρο 261 ΚΠΔ προβλέπει την υποχρέωση των εν γένει δημοσίων υπαλλήλων και αυτών που του έχει ανατεθεί η άσκηση υπηρεσίας νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου (όπως, εν προκειμένω, ο Δ.Σ.Θ.) να παραδώσουν έγγραφα που κατέχουν λόγω των καθηκόντων τους όταν τους ζητηθεί από τη δικαστική αρχή⁶². Ωστόσο, οι δικαστικές αρχές δεσμεύονται από τις διατάξεις του ν. 2472/1997, όπως εξάλλου έγινε δεκτό με επανειλημμένες αποφάσεις της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, όπως η υπ' αριθ. 147/2001 απόφαση της Αρχής (βλ. και 31/2005, 10/2006), στην οποία αναφέρεται ότι: *«όσον αφορά τη νομιμότητα της συλλογής προσωπικών δεδομένων και τη χρήση τους, όταν εκκρεμεί δίκη ή διενεργείται προανάκριση ή ανάκριση, ο δικαστικός ή εισαγγελικός λειτουργός είναι αρμόδιος να κρίνει, στο πλαίσιο της αξιολόγησης των αποδεικτικών μέσων ή του ανακριτικού υλικού, αν η συλλογή των δεδομένων είναι σύμφωνη με τις διατάξεις του νόμου, δεδομένου μάλιστα ότι το δικαίωμα προστασίας προσωπικών δεδομένων κατοχυρώνεται πλέον και συνταγματικά στο άρθρο 9Α του Συντάγματος»*.

Η Αρχή δέχεται στις παραπάνω αποφάσεις ότι δεν έχει αρμοδιότητα, θεμελιώνοντας την κρίση της αυτή σε εσφαλμένη βάση, καθ' όσον αναφέρει ότι όσον αφορά προσωπικά δεδομένα που περιλαμβάνονται σε δικογραφία ή ανακριτικό/προανακριτικό υλικό, η Αρχή δεν έχει αρμοδιότητα, γιατί ο φάκελος της δικογραφίας εκκρεμούς δίκης και κατ' αναλογία το ανακριτικό/προανακριτικό υλικό, δεν αποτελεί αρχείο.

⁶⁰ . Στη Γερμανία, λ.χ., υπάρχει σαφές νομικό πλαίσιο. Ειδικότερα, με τον Εισαγωγικό Νόμο Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων (Einführungsgesetz zum Gerichtsverfassungsgesetz) ρυθμίζεται η διαβίβαση προσωπικών δεδομένων από τα δικαστήρια σε άλλες δημόσιες υπηρεσίες και καθορίζεται ότι μόνο σε ειδικές περιπτώσεις μπορεί να διαβιβάζονται προσωπικά δεδομένα από τα πολιτικά και ποινικά δικαστήρια και δικαστικές αρχές σε δημόσιες αρχές. Με το νόμο Strafverfahrensänderungsgesetz ορίζεται σε ποιες περιπτώσεις μπορούν τα δικαστήρια, οι εισαγγελείς και άλλες δικαστικές αρχές να λάβουν γνώση διοικητικών εγγράφων, ενώ όσον αφορά τους ιδιώτες ορίζεται ότι μπορούν να λάβουν γνώση εγγράφων που υπάρχουν στα δικαστήρια μόνο εφόσον θεμελιώνουν έννομο συμφέρον κοκ.

⁶¹ . Τούτο κάνει δεκτό και η Αρχή στο υπ' αριθ. πρωτοκ. 2882/12.12.2003 έγγραφό της προς τον ΔΣΘ.

⁶² . Βλ. Φ. Ανδρέου, Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, β' εκδ. 2005, σελ. 768.

Κατά την ορθότερη άποψη, η δικογραφία αποτελεί αρχείο, σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν (παραπάνω, υπό II 1)⁶³. Η ουσία είναι βεβαίως ότι η Αρχή δεν έχει αρμοδιότητα όσον αφορά τα προσωπικά δεδομένα που περιλαμβάνονται σε δικογραφία εκκρεμούς δίκης για το λόγο ότι η παρέμβασή της στο έργο των δικαστικών και εισαγγελικών αρχών θα αποτελούσε παραβίαση της συνταγματικά κατοχυρωμένης αρχής της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης (άρθρο 87 Συντ.)⁶⁴ ⁶⁵. Σαφώς, όμως, δεν υπάρχει εξαίρεση από το πεδίο εφαρμογής του ν. 2472/1997 για τις δικαστικές αρχές⁶⁶, διότι στην έννοια του υπεύθυνου επεξεργασίας, σύμφωνα με το νόμο, εμπίπτει κάθε δημόσια αρχή ή υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός (άρθρο 2 περ. ζ' ν. 2472/1997)⁶⁷.

Στην προκειμένη περίπτωση, ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν μπορεί να αρνηθεί, κατ' αρχήν, την παράδοση εγγράφων, ωστόσο προκύπτει ανάγκη ειδικής θεμελιώσεως της διάταξης με την οποία ζητείται αυτή, ώστε να διαπιστώνεται η αναγκαιότητα και προσφορότητα της διαβίβασης των εγγράφων που περιέχουν προσωπικά δεδομένα, σύμφωνα με το άρθρο 4 ν. 2472/1997. Τούτο γίνεται δεκτό και στην αλλοδαπή επιστήμη, σύμφωνα με την οποία, οι εισαγγελικές και δικαστικές αρχές πρέπει να αναφέρουν εν συντομία τους λόγους που επιβάλλουν την πρόσβαση σε έγγραφα, ώστε να δύναται η αρχή που καλείται να παρέχει πρόσβαση σε αυτά, να αξιολογήσει την αναγκαιότητα και προσφορότητα της λήψης των εγγράφων και,

⁶³ . Βλ. και Γ. Νούσκαλη, Ποινική προστασία προσωπικών δεδομένων, 2005, σελ. 93 επ.

⁶⁴ . Βλ. και H. Bäumlér/C. Nordmann, Gerichtliche Datenschutzbeauftragte, σε: Abel, ό.π., σελ. 132.

⁶⁵ . Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι Εισαγγελείς δεν έχουν λειτουργική ανεξαρτησία· ωστόσο, οι λειτουργοί αυτοί της δικαιοσύνης από οργανική άποψη ανήκουν στη δικαστική εξουσία και αποτελούν ίδια δικαστική αρχή που δρα εντός του πλαισίου της δικαιοσύνης· βλ. II. Παραρά, Σύνταγμα 1975 – Corpus III, 1999, σελ. 290 επ., 298, 364 επ.· Kersten, Datenschutz im staatsanwaltschaftlichen Ermittlungsverfahren, ό.π., σελ. 188-189. Συνεπώς, δεν θα μπορούσε να γίνει δεκτή παρέμβαση στο έργο τους από άλλες διοικητικές αρχές.

⁶⁶ . Για την εφαρμογή του δικαίου της προστασίας προσωπικών δεδομένων στο χώρο της δικαιοσύνης βλ. D. Wullweber, ό.π., σελ. 157 επ. (159 επ.).

⁶⁷ . Αξίζει να σημειωθεί ότι ο γερμανικός νόμος περί προστασίας προσωπικών δεδομένων περιλαμβάνει ρητά τις δικαστικές αρχές στις δημόσιες αρχές, επί των οποίων βρίσκεται εφαρμογή (βλ. § 2 (1): «Öffentliche Stellen des Bundes sind die Behörden, die Organe der Rechtspflege und andere öffentlich-rechtlich organisierte Einrichtungen des Bundes, der bundesunmittelbaren Körperschaften, Anstalten und Stiftungen des öffentlichen Rechts sowie deren Vereinigung ungeachtet ihrer Rechtsform.»). Οι νόμοι των ομόσπονδων κρατών περιλαμβάνουν τις δικαστικές αρχές στις άλλες δημόσιες αρχές (sonstige öffentliche Stellen)· βλ. σχετικά H. Bäumlér/C. Nordmann, Gerichtliche Datenschutzbeauftragte, σε: Abel, ό.π., σελ. 131 επ.

ενδεχομένως, να περιορίσει το αποστελλόμενο υλικό⁶⁸. Γίνεται έτσι σαφές ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να σταθμίζει τους λόγους που στηρίζουν το αίτημα για χορήγηση εγγράφων με την ανάγκη για την προστασία των προσωπικών δεδομένων των προσώπων, στα οποία τα προσωπικά δεδομένα αφορούν.

Όπως προαναφέρθηκε (υπό II 2), τα σχετικά αιτήματα βρίσκουν νόμιμο έρεισμα στη διάταξη του άρθρου 5 § 2 περ. δ' και σε αυτή του 7 § 2 περ. ε υποπερ. ββ' ν. 2472/1997. Συνεπώς, δεν απαιτείται η λήψη της συγκατάθεσης του υποκειμένου των δεδομένων, αλλά μπορεί ο υπεύθυνος επεξεργασίας να παρέχει τις σχετικές πληροφορίες που εμπεριέχονται στα αιτούμενα έγγραφα – ενημερώνοντας το υποκείμενο των δεδομένων, κατά το άρθρο 11 § 3 ν. 2472/1997 –, εφόσον βεβαίως πληρούνται οι αρχές της αναγκαιότητας και προσφορότητας (βλ. παραπάνω, υπό II 2)⁶⁹. Ο υπεύθυνος της επεξεργασίας, δηλ., εν προκειμένω ο Δ.Σ.Θ., οφείλει να παρέχει πρόσβαση στα έγγραφα, μπορεί όμως να ζητήσει να φέρουν αιτιολογία τα σχετικά αιτήματα, έτσι ώστε να κρίνει αν πρέπει να ικανοποιήσει το αίτημα χορηγώντας τα πλήρη έγγραφα ή μέρος αυτών, σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν.

Γ. Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας τα παραπάνω αναφερθέντα, η απάντησή μου ως προς το ερώτημα που μου τέθηκε έχει ως εξής:

1. Ο ν. 2472/1997 και οι διατάξεις του για τη νομιμότητα της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων εφαρμόζονται επί της ανακοίνωσης ή διαβίβασης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που περιέχονται στους φακέλους πειθαρχικών δικογραφιών που τηρεί ο Δ.Σ.Θ. Οι σημαντικές πειθαρχικές κυρώσεις και οι αντίστοιχες διώξεις σε βάρος δικηγόρων αποτελούν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, για τα οποία

⁶⁸ . Βλ. *M. Krause*, Datenschutz im verwaltungsgerichtlichen Verfahren, σε: Abel, ό.π., σελ. 229 επ. (231), ο οποίος αναφέρεται στην πρόσβαση εγγράφων που βρίσκονται στην κατοχή διοικητικών δικαστηρίων: «Staatsanwaltschaften und Strafgerichte sollten die Gründe für das Ersuchen auf Akteneinsicht kurz skizzieren, damit das übermittelnde Gericht die erforderlichen Abwägungen und gegebenenfalls die Beschränkungen des übersendenden Aktenstoffes vornehmen kann».

⁶⁹ . Αξίζει να σημειωθεί ότι η αρχή της αναγκαιότητας της επεξεργασίας κατοχυρώνεται, κατ' αρχήν, στο άρθρο 4 § 1 β', ως γενική αρχή που πρέπει να τηρείται κατά την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, σύμφωνα με την οποία, τα προσωπικά δεδομένα για να τύχουν νόμιμης επεξεργασίας πρέπει να είναι συναφή, πρόσφορα και όχι περισσότερα από όσα κάθε φορά απαιτείται εν όψει των σκοπών της επεξεργασίας. Επίσης, όμως, εξειδικεύεται και στις κατ' ιδίαν ρυθμίσεις της νομιμότητας της επεξεργασίας, και πιο συγκεκριμένα, στο άρθρο 5 § 2 περ. δ' («η επεξεργασία είναι αναγκαία...»), όπως και στο άρθρο 7 § 2 περ. ε' του ν. 2472/1997 («η επεξεργασία εκτελείται από δημόσια αρχή και είναι αναγκαία...»).

εφαρμόζεται το άρθρο 7 του ν. 2472/1997. Για τις λοιπές πληροφορίες βρίσκει εφαρμογή το άρθρο 5 του ν. 2472/1997 που αφορά τα μη ευαίσθητα δεδομένα.

2. Οι ιδιώτες που ζητούν τη χορήγηση αντιγράφων από τους φακέλους πειθαρχικών δικογραφιών, σύμφωνα με το άρθρο 5 του ν. 2690/1999 πρέπει να θεμελιώνουν εύλογο ενδιαφέρον προς τούτο, ενώ επιπλέον, πρέπει να πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη νομιμότητα της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων, σύμφωνα με το ν. 2472/1997. Συνηθέστερα, η προϋπόθεση στην οποία θα στηρίζεται η νομιμότητα της επεξεργασίας είναι η διάταξη του άρθρου 7 § 2 περ. γ' που προβλέπει ότι η επεξεργασία δεδομένων είναι νόμιμη όταν είναι αναγκαία για την αναγνώριση, άσκηση ή υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον δικαστηρίου ή πειθαρχικού οργάνου.

3. Η εισαγγελική παραγγελία, κατά το άρθρο 25 § 4 εδαφ. β' του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων, πρέπει να είναι αιτιολογημένη και να μην αποτελεί απλό διαβιβαστικό έγγραφο της σχετικής αίτησης του ιδιώτη προς τον Δ.Σ.Θ. Προκειμένου, βεβαίως, να κάνει δεκτή τη σχετική αίτηση η Εισαγγελία, πρέπει να θεμελιώνεται το έννομο συμφέρον του ιδιώτη, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις για τη νομιμότητα της επεξεργασίας που θέτει ο ν. 2472/1997 (άρθρα 4, 5 και 7). Σημαντικό είναι να αξιοποιείται η δυνατότητα που δίνεται στους Εισαγγελείς να διαβιβάζουν την αίτηση του ιδιώτη προς τα αρμόδια όργανα του Συλλόγου, για να έχουν τις απόψεις τους, προτού αποφανθούν. Επιπρόσθετα, πρέπει να τηρούνται οι διαδικαστικές προϋποθέσεις που προβλέπονται στο ν. 2472/1997, δηλ. να ζητείται άδεια από την Αρχή για την επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων, καθώς και να ενημερώνεται σχετικά το υποκείμενο των δεδομένων.

4. Τέλος, όσον αφορά τα αιτήματα διαβίβασης προσωπικών δεδομένων που υποβάλλονται από προανακριτικές ή ανακριτικές αρχές προς τον Δ.Σ.Θ., πρέπει τα σχετικά αιτήματα να είναι θεμελιωμένα, ο Δ.Σ.Θ. έχει δε το δικαίωμα να ελέγχει την αναγκαιότητα και προσφορότητα της χορήγησης των σχετικών πληροφοριών και να χορηγεί τα αιτούμενα έγγραφα στο μέτρο και στην έκταση που αυτό κρίνεται αναγκαίο, αποστέλλοντας το σύνολο ή μέρος των εγγράφων.